

Motion till riksdagen 2011/12: MJ13

**av Matilda Ernkrans m.fl. (S)
med anledning av prop. 2011/12:138**

Skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett 3R-center i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör agera kraftfullt i EU för att se till att förbudet mot att sälja djurtestade kosmetikaprodukt inte skjuts upp ytterligare.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för ett EU-förbud mot djurtestade hushållsprodukter, liknande det som har införts för djurtestade kosmetikaprodukt.
4. Riksdagen beslutar att 21 c § första stycket djurskyddslagen i stället för propositionens förslag får följande lydelse: "Den centrala djurförsovetiska nämnden ska bestå av en ordförande och sju övriga ledamöter. Av de övriga ledamöterna ska fyra ha vetenskaplig kompetens och tre vara lekmän. En av lekmännen ska företräda djurskyddsintressen. Ersättare för ledamöterna får utses." och att 21 d § andra stycket i stället för propositionens förslag får följande lydelse: "Ledamöterna med vetenskaplig kompetens ska alltid vara i flertal när ett ärende avgörs. Vid lika röstetal har ordförande utslagsröst."

Motivering

Det är viktigt att säkerställa skyddet för försöksdjuren. Därmed skapas legitimitet för den viktiga forskning som bedrivs i dag och som måste kunna bedrivas i framtiden. Antalet djurförsök måste minimeras och ingreppen på djuren vara så små och lindriga som möjligt. För att detta ska bli verklighet är det viktigt att de regler som finns är tydliga.

Fel! Okänt namn på

Djur ska skyddas mot onödigt lidande i alla situationer, även när det gäller vetenskapliga djurförsök. Samtidigt måste det finnas en balans mellan forskningens intressen och kraven på gott djurskydd. Att djurförsöken alltid ska godkännas av en djurförsöksetisk nämnd, som har särskild kompetens att väga samman djuretiska perspektiv och skapandet av framsteg inom forskningen, är grunden till detta.

Den 11 mars 2009 trädde ett EU-förbud mot att sälja djurtestade kosmetikaprodukt i kraft, dock med vissa undantag som ska omfattas först 2013. Men nu finns krafter som verkar för att förbudet ska skjutas upp ytterligare. Vi menar att regeringen bör agera kraftfullt i EU för att se till att förbudet inte skjuts upp ytterligare. Regeringen bör också verka för att ett liknande förbud införs gällande hushållsprodukter inom EU.

2010 antog EU ett nytt direktiv om djurförsök för vetenskapliga ändamål, som nu i och med regeringens proposition ska implementeras i Sverige. Vi ser positivt på de förslag som regeringen har på hur den svenska lagstiftningen ska anpassas. Sverige har en lagstiftning som går längre i skyddet av djuren i djurförsök än EU och den behålls i och med regeringens förslag. Den balans och konstruktion i lagstiftningen som både säkrar djurens välbefinnande och möjligheten att bedriva vetenskapligt arbete för att hitta bot mot humana sjukdomar upprätthålls.

3R-center

Direktivet slår också fast att det nu är den s.k. 3R-metoden som ska gälla i hela unionen.¹ I Sverige gäller denna redan i och med den förändring som den socialdemokratiska regeringen införde 2005. 19 § djurskyddslagen slår fast att djurförsöken endast ska tillåtas om de inte kan uppnås med någon annan tillfredsställande metod utan användning av djur, att så få djur som möjligt används, att verksamheten utformas så att djuren inte utsätts för större lidande än vad som är absolut nödvändigt och att det vid verksamheten inte används andra djur än sådana som fötts upp för ändamålet.

Direktivet kräver också att forskning uppmuntras inom 3R-området. Dessutom ska medlemsländerna verka för att underlätta validering av alternativa metoder, vilket det finns ett stort behov av och som kräver hög expertis (art. 46 i direktivet). Regeringen har lämnat ett uppdrag till Jordbruksverket, Nationellt centrum för djurvälstånd och Vetenskapsrådet att utarbeta ett förslag till hur det framtida nationella arbetet inom 3R-området ska bedrivas i Sverige. Vi menar att en möjlighet att uppfylla direktivet är att samordna befintlig svensk forskning och metodutveckling på detta område i ett 3R-center. Ett sådant center skulle kunna bistå med hjälp och kunskap till de jurister, forskare och lekmän som arbetar i de djurförsöksetiska nämnderna. Andra länder

¹ Begreppet syftar på de engelska orden replacement, refinement och reduction, vilka kan översättas med ersättning, förfining och minskning.

som Storbritannien och Finland har redan gått före. Regeringen föreslår en ändring i djurskyddslagen som innebär att den djurförsöksetiska nämnden kan besluta om en utvärdering av djurförsök i efterhand. Ett 3R-center skulle kunna vara ett expertstöd vid sådana utvärderingar. Vi menar att det är dags för Sverige att trappa upp arbetet med dessa frågor, vilket också kommer att gynna Life Science-forskningen i Sverige.

Central djurförsöksetisk nämnd

Vi står bakom regeringens förslag att inrätta en central djurförsöksetisk nämnd. Vi är dock kritiska till att lagförslaget har beretts så länge i Regeringskansliet. Utredningen presenterade ju förslaget redan 2007.²

Vad det gäller nämndens sammansättning delar vi regeringens och utredarens tankar att nämnden inte ska vara för stor och att de vetenskapliga representanterna ska vara i majoritet. Däremot har vi synpunkter på utredarens skrivningar om skälen till valet av antalet lekmän i nämnden.

Bakgrunden är att lekmännen i de nuvarande djurförsöksetiska nämnderna, vilka i regeringens förslag ska heta regionala djurförsöksetiska nämnder, utses av kommunerna och består av politiker. Men utredaren skriver:

En sådan ordning är dock mindre lämplig i en central djurförsöksetisk nämnd eftersom partibeteckningen skulle kunna tas till intäkt för att ifrågasätta ledamotens oberoende. En annan omständighet som talar emot en ledamot som representerar ett politiskt parti är att medlemsantalet i sådana partier har sjunkit under senare år och att partierna inte speglar befolkningens sammansättning vad gäller ålder, kön och social bakgrund.

Vi vänder oss starkt emot denna beskrivning. Politiska representanter är demokratiskt utsedda att representera medborgarna. Vi menar att det i den centrala djurskyddsetiska nämnden kan finnas skäl, när lagens krav är uppfyllda, att göra avvägningar som innefattar ett brett samhällspolitiskt ansvar. I propositionen föreslås som tredje stycke i 21 §:

En ansökan om djurförsök får bifallas endast om en sådan användning kan anses angelägen från allmän synpunkt och förutsättningarna i 19 § 1–3 är uppfyllda.

Detta är just en sådan avvägning som vi menar är politiskt betingad och därför är också deltagandet av politiker i både de regionala och den centrala nämnden befogad. Vi delar regeringens uppfattning i förslaget att en av lekmanposterna i nämnden ska tillfalla djurrättsorganisationerna. Men för att underlätta för regeringen vid utseendet av ledamöter i nämnden föreslår vi att ytterligare en lekman ska ta plats i nämnden för att göra det möjligt för regeringen att utse en representant från regeringspartierna och från oppositionen.

² Etiskt godkännande av djurförsök (SOU 2007:57).

Fel! Okänt namn på

Det innebär att nämnden inklusive ordförande då får åtta ledamöter vilket gör att ordförande bör ges en utslagsröst vid lika röstetal.

Vi föreslår att första stycket i propositionens förslag på 21 c § i stället får följande lydelse:

Den centrala djurförsöksetiska nämnden ska bestå av en ordförande och sju övriga ledamöter. Av de övriga ledamöterna ska fyra ha vetenskaplig kompetens och tre vara lekmän. En av lekmännen ska företräda djurskyddsintressen. Ersättare för ledamöterna får utses.

Vi föreslår att andra stycket i propositionens förslag på 21 d § istället får följande lydelse:

Ledamöterna med vetenskaplig kompetens ska alltid vara i flertal när ett ärende avgörs. Vid lika röstetal har ordförande utslagsröst.

Stockholm den 24 april 2012

Matilda Ernkrans (S)

Johan Löfstrand (S)

Jan-Olof Larsson (S)

Pyry Niemi (S)

Helén Pettersson i Umeå (S)

Sara Karlsson (S)

Christina Karlsson (S)